

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНІВ

*Бережний Р. О., здобувач вищої освіти 6 року навчання,
berezhnyroma@gmail.com*

*Науковий керівник: Ачкасова Л. М., к. е. н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В умовах нестабільного економічного розвитку особливо актуальними є проблеми ефективної діяльності підприємств, використання фондів, оцінки результатів виробництва і господарювання на підприємстві.

Важливість проблеми виявляється, насамперед, в погіршенні показників ефективності: зменшення обсягів виробництва, зниження рентабельності, скорочення інвестицій.

Фактично визначення ефективності виробництва полягає в оцінці його результатів. Такими результатами можуть бути обсяги виготовленої продукції в натуральному чи вартісному виразі або прибуток. Але ж сама по собі величина цих результатів не дає змоги робити висновки про ефективність або не ефективність роботи підприємства, оскільки невідомо, якою ціною отримані ці результати. Звідси для отримання об'єктивної оцінки ефективності підприємства необхідно також урахувати оцінку тих витрат, що дали змогу одержати ті чи інші результати. Процес виробництва здійснюється через поєднання трьох складових: засобів праці (основні фонди), предметів праці (оборотні фонди) і робочої сили (трудові ресурси).

Виділяють такі загальні напрямки, за якими визначається ефективність:

- оцінювання ефективності виробництва з метою забезпечення оптимальної стратегії управління ними. У межах цього напрямку досліджується насамперед ефективність використання ресурсів підприємства;

- оцінювання ефективності підприємства з метою визначення привабливості як потенційного об'єкта інвестування. Таке оцінювання може здійснюватися самим підприємством, потенційним інвестором або ж для забезпечення об'єктивності – незаінтересованою організацією.

- оцінювання ефективності підприємства на макрорівні з боку держави.

На результати фінансово-господарської діяльності та ефективність виробництва великий вплив мають основні засоби, які є основою матеріально-технічної бази підприємства і виступають в якості засобів праці. Тому особливої важливості набуває аналіз стану і ефективності їх використання.

Існує велика кількість різних авторських методик для оцінки ефективності використання основних засобів. Ці методики, безумовно, переслідують одну мету, яка полягає в підвищенні ефективності використання основних засобів. Але різними є система показників, оціночні критерії і, навіть, завдання. Відповідно до напрямків, які обирають автори методик оцінки, визначаються і завдання.

Методика аналізу, запропонована Донцовою Л.В. та Никифоровою Н.А. [1] має загальну для всіх дослідників мету і пропонує вирішення таких задач як: аналіз структури і динаміки основних засобів; оцінка ефективності використання основних фондів; аналіз відтворення і оборотності, а також аналіз ефективності витрат на утримання та експлуатацію устаткування. Дослідники застосовують в методиці показники руху та технічного стану основних засобів; показники ефективності їх використання; показники структурної динаміки; проводять факторний аналіз фондівіддачі; визначають термін оновлення основних засобів; коефіцієнти інтенсивності оновлення, реальної вартості основних засобів у майні організації. На нашу думку, в методиці недостає аналізу витрат на капітальний та поточний ремонт устаткування, результати якого впливатимуть на ефективність витрат на його утримання та експлуатацію.

Шадріна Г.В. [2] в своєму методичному підході до аналізу ефективності використання основних засобів, пропонує вирішити завдання вивчення структури і динаміки основних засобів; виявлення забезпеченості підприємства і його структурний підрозділів основними засобами; визначення рівня використання основних засобів; виявлення резервів, необхідних для підвищення ефективності використання основних засобів; вивчення ступеня використання виробничої потужності підприємства і обладнання. Для вирішення поставлених завдань рекомендується розглянути в динаміці показники руху та технічного стану основних фондів (коефіцієнти оновлення і вибуття, приросту, придатності і зносу); показники ефективності їх використання (фондовіддача, фондомісткість,

фондоозброєність, рентабельність фондів); проводити факторний аналіз фондівіддачі основних засобів; вивчати показники ліквідності, поновлення заміни, приросту, розширення парку машин і обладнання; аналізувати показники забезпеченості підприємства основними виробничими фондами, зокрема, технічну озброєність праці.

Ми вважаємо, що запропонована автором система показників дозволить дати комплексну оцінку стану і використання основних засобів. Проте, для більш глибокого вивчення питання недостає аналізу витрат на експлуатацію і утримання основних фондів.

Методика аналізу основних засобів, запропонована Чуєвим І.М. і Чуєвою Л.Н. [3]. Передбачає виконання загальних завдань, а також визначити вплив використання основних фондів на обсяг продукції і інші економічні показники господарюючого суб'єкта. При цьому запропоновано використовувати показники руху та технічного стану основних фондів; факторний аналіз фондівіддачі; показники, що характеризують ефективність використання основних засобів; показники забезпеченості підприємства

Автори методичного підходу до аналізу ефективності використання основних засобів Бальжінов А.В. і Міхеєва Є.В. [4] до числа основних завдань відносять виявлення резервів для підвищення ефективності використання основних засобів; оцінку ефективності використання основних засобів; вивчення технічного стану основних виробничих фондів; аналіз забезпеченості підприємства засобами праці. Для досягнення поставленої мети вони пропонують проведення факторного аналізу фондівіддачі; розрахунок показників руху та технічного стану основних фондів, ефективності їх використання; розрахунок показників динаміки та структури основних засобів організації. Але фондоозброєність праці та її технічна озброєність не враховані в методиці.

Необхідно відзначити, що відмінні риси від розглянутих раніше методичних підходів має методика, запропонована Г.В. Савицькою [5]. Дослідник відзначає, що для успішного аналізу використання основних засобів необхідно виділити наступні етапи: аналіз забезпеченості підприємства основними фондами; аналіз технічного рівня розвитку підприємства; аналіз ефективності використання основних фондів; аналіз використання машин і устаткування; пошук резервів збільшення випуску продукції і фондівіддачі. Автором пропонується розраховувати показники ефективності використання основних виробничих фондів, чинники зміни фондівіддачі, в т.ч.

машин і устаткування. Для аналізу руху і технічного стану основних виробничих фондів, розраховуються коефіцієнти оновлення, вибуття, приросту, зносу і придатності. На нашу думку, запропонованій методиці недостає аналізу динаміки зміни показників.

Розглянувши основні методики аналізу, можна сказати, що всі автори в якості основної мети обирають підвищення ефективності використання основних засобів. Багато завдань, що ставлять перед собою автори, збігаються, але відмінність методик полягає в інструментарії, який пропонується для виконання завдань.

Поліпшення використання основних фондів означає також прискорення їх оборотності, що в значній мірі сприяє вирішенню проблеми скорочення розриву в термінах фізичного і морального зносу, прискорення темпів оновлення основних фондів. Від ефективного використання основних засобів залежить вирішення однієї з основних завдань сучасної економіки - підвищення якості виробленої продукції, оскільки в умовах ринкової конкуренції тільки високоякісна продукція буде користуватися великим попитом, а, отже, і швидше реалізовуватися.

Таким чином, основні засоби є одним з найважливіших інструментів підвищення ефективності діяльності економічного суб'єкта, тому аналіз ефективності їх використання вкрай необхідний. В умовах жорсткої конкуренції керівникам важливо вибрати ту методику аналізу, яка буде відповідати всім вимогам, необхідним для підвищення ефективності використання основних засобів. Тобто від вибору методики буде залежати не тільки оздоровлення, а й успішне функціонування господарюючого суб'єкта.

Література.

1. Донцова Л.В., Никифорова Н.А. Анализ финансовой отчетности: учебник. Москва: Дело и Сервис. 2009. 384 с.
2. Шадрин Г.В. Экономический анализ. Теория и практика: учебник для бакалавров. Москва: Издательство Юрайт, 2016. 515 с.
3. Чуев И.Н., Чуева Л.Н. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учебник для вузов. 3-е изд. Москва: Дашков и К. 2014. 384 с.
4. Бальжинов А.В., Михеева Е.В. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.aup.ru/books/m1082/> Дата обращения: 01.10.2020.
5. Савицкая Г.В. Комплексный анализ хозяйственной деятельности предприятия: учебник, 7-е изд., перераб и доп. Москва: НИЦ ИНФРА-М. 2016. 608 с.